

TENDINȚE INOVAȚIONALE PRIVIND FINANȚAREA PE TERMEN LUNG A ÎNTREPRINDERILOR ȘI POSIBILITĂȚILE UTILIZĂRII LOR ÎN REPUBLICA MOLDOVA

DUMBRĂVANU Lilia, asistent universitar, USARB

Dans cet article, l'auteur essaie de présenter quelques idées sur le thème de la promotion des innovations dans la politique de financement des unités agricoles de notre pays.

Les solutions à prendre pour résoudre le problème de l'accès limité au financement des unités économiques de l'agriculture en Moldavie sont également conformes aux meilleures pratiques internationales.

Mots-clés: financement, innovation, tendance, agriculture, entreprise.

Un interes deosebit în cadrul cercetărilor asupra temei menționate trezește starea propriu-zisă a întreprinderilor autohtone privind finanțarea prin diferite modalități, în special a întreprinderilor agricole, deoarece agricultura este domeniu ce reprezintă, de fapt, baza dezvoltării economiei Republicii Moldova. În aceste condiții, problema finanțării agenților economici în țara noastră și nu numai, dar și în toate țările în curs de dezvoltare rămâne în continuare un punct dureros în dezvoltarea de lungă durată a unei firme și în ideea de a tinde spre o creștere economică continuă a unei țări în ansamblu.

În continuare, vom încerca să expunem câteva idei pe marginea subiectului privind promovarea inovațiilor în politica de finanțare a unităților agricole din țara noastră.

Dacă facem referință la unitățile agricole, atunci putem menționa că finanțarea lanțului valoric deține un loc important în finanțele agricole, ceea ce sporește, dar nu substituie finanțarea convențională. Caracteristica cea mai importantă constă în abordarea sa cuprinzătoare, structurată și care promovează competitivitatea pe piață, abordare care completează accesul sporit al finanțării convenționale la capital și reducerea riscului, atât pentru clienți cât și pentru finanțatori.

În multe țări în curs de dezvoltare, tehnicile de gestionare a riscurilor sunt subdezvoltate sau insuficiente în instituțiile financiare pentru ca acestea să crediteze eficient unitățile economice din sectorul agricol, constatare perfect valabilă și pentru Republica Moldova.

Informațiile cu privire la istoricul creditar al debitorilor este rareori disponibil, rezultând în asimetriile de informații care determină ca evaluarea exactă a riscului de credit să fie dificilă. Lipsa garanțiilor tradiționale este suplimentată de prezența unui grad ridicat de risc covariat (*variație simultană, reciproc condiționată*), în special *riscul de piață* și *riscul meteorologic*. Băncile, creditând clienții agricoli, cunosc că veniturile agricole și rurale scad ușor sub nivelul pragului de rentabilitate ca urmare a evenimentelor meteorologice extreme și scăderilor de preț, ceea ce rezultă în incapacitatea de plată și provizioane mai mari pentru pierderile de credite, făcând astfel creditarea agrobusiness-ului neprofitabilă. [1].

Soluțiile care se impun să fie luate pentru a depăși problema accesului restrâns la finanțe pentru unitățile economice din agricultura Republicii Moldova puse în concordanță și cu cele mai bune practici internaționale sunt, în opinia noastră, următoarele [3]:

1. *Pentru unitățile agricole din Republica Moldova finanțarea lanțurilor valorice agricole poate îmbunătăți eficiența globală a celor care oferă și care necesită finanțare agricolă.* Finanțarea lanțurilor valorice agricole oferă o oportunitate de a extinde finanțarea pentru agricultura Republicii Moldova, îmbunătățește eficiența și rambursările în finanțare, și consolidează sau solidifică legăturile între participanții la lanțul valoric.

Responsabili: Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Asociațiile de producători agricoli, Instituțiile de reglementare a componentelor sistemului financiar.

2. *Realizarea analizelor și elaborarea strategiilor specifice de țară.* Factorii de decizie trebuie să realizeze o analiză detaliată a cererii și a ofertei de finanțe destinate sectorului agricol la nivel de țară, și să se angajeze într-un proces dinamic de evaluare continuă a nevoilor din sectorul agrar pentru a elabora strategii bazate pe informații relevante. Este util și recomandabil să se examineze soluții pentru diferite categorii de agricultori și sub-sectoare agricole, cum ar fi micii fermieri, fermierii comerciali și întreprinderile agricole, inclusiv fermierii comerciali mari și întreprinderile agricole corporative. Evaluările care au ca scop identificarea nevoilor financiare ale clienților (inclusiv, economiile, asigurările și alte nevoi financiare) și formularea strategiilor care vor aborda această cerere trebuie să reprezinte procese participative, care să atragă toate părțile interesate din organizațiile agricole și reprezentanții sectorului privat.

Responsabili: Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Asociațiile de producători agricoli, Instituțiile de reglementare a componentelor sistemului financiar, Instituțiile financiare și bancare individuale.

3. *Dezvoltarea unui cadru juridic și de reglementare favorabil.* Coordonarea politicilor care intersectează, atât sectorul financiar cât și sectorul agricol este critică pentru facilitarea accesului la finanțare pentru fermieri și IMM-urile agricole. Desemnarea unui *singur organism de coordonare* în calitate de susținător al finanțelor agricole poate optimiza politicile care ținesc gospodăria agricolă (ferma) ca o întreprindere economică destinată dezvoltării agricole prin finanțare și investiții. Coordonarea este adesea necesară între Ministerul Finanțelor, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Banca Națională a Moldovei, Ministerul Economiei, etc.

Serviciile eficiente și responsabile de creditare depind de o bună funcționare a sistemului judiciar care să asigure decizii obiective în timp util și cu interferențe politice minime. Aplicarea legală a drepturilor contractuale pentru

creditori, fermieri și IMM-uri este importantă pentru consolidarea structurilor lanțului valoric și facilitarea finanțelor pentru toți participanții de pe piață. Contractele comerciale între actorii din lanțul de aprovizionare poate reprezenta o sursă alternativă de garanție pentru creditori, ajută la atenuarea riscurilor pentru agricultori și IMM-uri și servi la promovarea legăturilor din lanțul valoric, agricultura contractuală orientată spre creștere.

Responsabili: Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Asociațiile de producători agricoli, Instituțiile de reglementare a componentelor sistemului financiar.

4. *Proiectarea unor mecanisme guvernamentale eficiente de sprijin.* Sprijinul acordat de guvern trebuie să fie direcționat spre bunurile publice și investițiile în infrastructura financiară și fizică cu beneficii sistemice extinse la nivel de ramură/sector. Utilizarea *subvențiilor „inteligente”*, care să minimizeze distorsiunile pieței (devieri considerabile pe piață) și să elimine măsurile regresive ajută să încurajeze investițiile din sectorul privat, conducând la dezvoltarea și finanțarea agricolă durabilă. Subvențiile ar trebui utilizate pentru a sprijini instituțiile și nu debitorii. În plus, subvențiile nu ar trebui să submineze concurența prin favorizarea instituțiilor specifice, dar ar trebui să sprijine efectele de difuzare naturală spre instituțiile nesubvenționate.

Garanțiile parțiale de credit și facilitățile de partajare a riscurilor pot fi un mecanism eficient în stimularea împrumuturilor agricole, în special atunci când sunt însoțite de asistență tehnică complementară pentru bănci. Aceste scheme pot include dezvoltarea capacităților personalului instituțiilor financiare locale, sprijinul pentru a dezvolta produse țargetate (procesate) de creditare agricolă și transferul tehnologic pentru a sprijini implementarea. Garanțiile care ținesc împrumuturile pe termen mai lung pot stimula, de asemenea, finanțarea pentru echipamente și alte investiții destinate creșterii productivității. Se recomandă ca, în general, în cazul garanțiilor o anumită porțiune a riscului de eșec să rămână de partea instituției financiare cu amănuntul (adică, maxime de acoperire, pierderi comune) pentru a evita hazardul moral și selecția adversă, și ca garanțiile să fie eliminate treptat, în scopul de a promova sustenabilitatea (dezvoltare durabilă) financiară.

Investițiile în infrastructură prin intermediul *parteneriatelor public-private* (PPP) sunt direcționate cel mai reușit spre bunurile publice sprijinind dezvoltarea agricolă extinsă. Anumite tipuri de infrastructură pot susține finanțarea agricolă, cum ar fi stațiile meteorologice pentru eficientizarea asigurărilor, sistemele de irigare pentru atenuarea riscurilor meteorologice, facilitățile de depozitare de calitate pentru a sprijini finanțarea prin certificate de depozitare și sistemele de informații de piață (de exemplu, prețuri, producție, etc). Acestea, însă, în scopul asigurării sustenabilității pe termen lung sunt cel mai reușit puse în aplicare prin intermediul sectorului privat și/sau de PPP. Este de remarcat faptul că alte investiții în infrastructură, cum ar fi drumurile, căile ferate, lanțul de frig, transportul, energia, telecomunicațiile sunt critice pentru dezvoltarea agriculturii, dar nu sunt direct legate de finanțarea agricolă.

Dezvoltarea piețelor de asigurări agricole reprezintă o oportunitate pentru parteneriatele public-private pentru favorizarea accesului la finanțare și poate îmbunătăți productivitatea agricolă. Guvernele pot susține în mod activ creșterea asigurărilor agricole, prin investiții în stații meteorologice și de colectare a datelor, cum ar fi datele despre vreme, productivitatea terenurilor, etc. necesare ca produsele comerciale să fie dezvoltate.

Responsabili: Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Asociațiile de producători agricoli, Instituțiile de reglementare a componentelor sistemului financiar.

5. *Consolidarea infrastructurii financiare.* Sprijinirea extinderii birourilor de credit, precum și altor forme de identificare a clientului și de raportare creditară în zonele rurale este benefică pentru facilitarea creditării producătorilor agricoli.

Eforturile de a stabili birouri de creditare sunt adesea concentrate în zonele urbane. În același timp, accesul la informații mai bune despre client este deosebit de importantă în luarea deciziilor privind creditele agricole având în vedere îngrijorările legate de hazardul moral combinate cu dispersia geografică largă a clienților din mediul rural.

Îmbunătățirea registrelor privind garanțiile pentru colateralele mobile și dezvoltarea unor forme alternative de garanții sunt deosebit de importante pentru a crește creditarea în sectorul agricol.

Dezvoltarea unui sistem financiar rural, inclusiv varietatea de instituții financiare, platforme și rețele de distribuție este esențială pentru susținerea creșterii și dezvoltării sectorul agricol.

Responsabili: Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Asociațiile de producători agricoli, Instituțiile de reglementare a componentelor sistemului financiar.

6. *Constituirea unor surse coerente și fiabile de date.* Guvernul ar trebui să investească în colectarea regulată și diseminarea datelor fiabile legate de finanțele agricole, producția agricolă, lanțurile de aprovizionare și formarea prețurilor de piață. Există o nevoie vastă în colectarea, organizarea, analiza și diseminarea unei game largi de date privind finanțele agricole. Astfel de date sunt necesare pentru a informa eficient politicile privitor la finanțele agricole.

La rândul lor, instituțiile financiare au nevoie de mai multe informații despre potențialii clienți agricoli și lanțurile de aprovizionare, în timp ce fermierii și IMM-urile agricole, de asemenea, necesită o mai bună înțelegere a specificului activității băncilor și al altor furnizori de servicii financiare. Măsurarea decalajului în finanțarea agricolă, pe lângă faptul că cuantifică oportunitățile de creștere, este de o importanță capitală pentru stabilirea, evaluarea și îmbunătățirea politicilor privind finanțarea agricolă.

Sectorul public poate juca un rol vital în generarea și diseminarea de date și informații despre sectorul agricol al țării, ceea ce poate reduce problema informațiilor imperfecte și asimetrice, care în prezent, împiedică alocarea eficientă a resurselor spre și în economia agricolă.

Responsabili: Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Asociațiile de producători agricoli, Instituțiile de reglementare a componentelor sistemului financiar, Biroul Național de Statistică

7. *Consolidarea capacităților instituțiilor financiare și ale clienților lor.* Băncile și instituțiile financiare necesită sprijin în instruirea, dezvoltarea produselor și gestionarea riscurilor specifice agriculturii. Având în vedere riscurile unice și caracteristicile producției agricole și ale lanțurilor de aprovizionare, bancherii care deserveșc segmentul agricol necesită dezvoltarea abilităților specializate de creditare și politicilor specializate, instrumentelor de *credit scoring și rating* și a practicilor de monitorizare a portofoliilor de credite. În acest context, poate fi, necesară apelarea la agronomi și specialiști în lanțul valoric pentru a realiza cercetări și analize ale sectorului și sub-sectoarelor agricole cheie. În sfârșit, instituțiile financiare și de economii rurale trebuie să pună un accent deosebit.... pentru a-și îmbunătăți profesionalismul, guvernanta și managementul pentru a rămâne legătura cheie cu baza de clienți rurali.

Băncile au nevoie de asistență în consolidarea aranjamentelor/contractelor de finanțare din cadrul lanțului valoric, cum ar fi acordurile multi-partite între instituțiile financiare, companiile de agrobusiness și agricultori. Băncile pot fortifica lanțurile valorice prin oferirea unei game complete de servicii financiare, printr-un design îmbunătățit de produs, prețuri transparente, plăți directe pentru fermieri și vânzări încrucișate (*cross-selling*). Aceste legături financiare ale lanțului valoric reduc riscurile de creditare agricolă și pot ajunge să servească ca înlocuitori de colateral.

Serviciile de extensiune (traininguri, consultanța, asigurarea informațională, etc.) și accesul la inputuri de calitate reduc riscurile de producție, în timp ce riscurile de piață și de preț sunt adesea abordate prin *contractele forward*. Prin urmare, evaluarea împrumuturilor se poate axa mai mult pe evaluarea fluxurilor de numerar generate de tranzacțiile din cadrul lanțului valoric și pe punctele forte și rentabilitatea întregului lanț, mai degrabă decât doar pe solvabilitatea debitorului individual după cum se întâmplă în cazul creditării tradiționale.

Este importantă consolidarea agricultorilor și a organizațiilor asociate cu gospodăriile agricole în scopul de a facilita accesul la finanțare și îmbunătăți eficiența lanțurilor valorice.

O altă necesitate crucială este consolidarea capacităților pentru instrumentele și abordările inovatoare în domeniul finanțării IMM-urilor agricole cu accentul pus pe identificarea nevoilor agricultorilor. Instrumentele inovatoare presupun, printre altele, hedging-ul prețurilor la mărfuri și riscurile meteorologice, finanțarea stocurilor, sistemele de plăți și livrare, etc.

Acest lucru va permite instituțiilor financiare să dezvolte produse corespunzătoare prin consolidarea capacităților care vizează agricultorii. Printre aceste produse sunt serviciile de economii și plăți, creditare, leasing, hedging și o gamă de servicii de asigurare, inclusiv asigurarea de sănătate, viață, recoltă, meteorologică și a proprietății.

Responsabili: Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Asociațiile de producători agricoli, Instituțiile de reglementare a componentelor sistemului financiar.

8. *Furnizarea serviciilor de instruire, consultanță și difuzare de informații utile agricultorilor.* Experiența internațională demonstrează că pentru a furniza aceste servicii este recomandabilă examinarea următoarelor două alternative organizatorice: dezvoltarea unui parteneriat public-privat, precum și un sistem de finanțare publică, dar administrat privat. Mediul în care agricultorii operează astăzi se schimbă și necesită noi modalități de a oferi servicii de extindere. O idee recentă este introducerea *tehnologiilor informaționale și comunicaționale* (TIC) în serviciile de extindere și proiectele de dezvoltare rurală, în general. TIC pot furniza informații care sunt importante pentru dezvoltarea zonelor rurale pe termen lung (cum ar fi educația) și pe termen scurt (cum ar fi informațiile de piață). De exemplu, TIC pot fi folosite pentru programele de învățământ la distanță și, prin urmare, pot ajuta la acumularea capitalului uman. Ele pot oferi informații despre vreme, prețuri și posibilitățile profitabile de diversificare a veniturilor.

Responsabili: Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Asociațiile de producători agricoli, Instituțiile de reglementare a componentelor sistemului financiar, ONG-urile specializate [3].

În general, și Organizația pentru Dezvoltarea sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii vine cu niște soluții privind facilitarea accesului entităților la resurse financiare, cum ar fi [2]: *consolidarea activității de garantare a creditelor* (îmbunătățirea procedurilor de garantare a creditelor; analiza practicilor internaționale privind identificarea schemelor eficiente de garantare a creditelor; modificarea și actualizarea produselor de garantare; capitalizarea Fondului de Garantare a Creditelor; identificarea noilor parteneri în activitatea de garantare; actualizarea contractelor de colaborare; modificarea și actualizarea Regulamentului Fondului de Garantare a Creditelor); *acordarea garanțiilor la creditele întreprinderilor* (analiza cererilor de garantare a creditelor și emiterea scrisorilor de garanție financiară; monitorizarea și evaluarea garanțiilor acordate și impactului acestora); *monitorizarea și evaluarea post-finanțare a entităților*.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. BULGAC, V. Raționalizarea politicii de finanțare a unităților economice din agricultură în contextul strategiilor de dezvoltare, Chișinău, 2013, 188 p., p. 126-142
2. Raport privind realizarea Planului de Activitate al Organizației pentru Dezvoltarea sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii din Republica Moldova, 2016. Disponibil: <www.odimm.md>
3. <https://issuu.com>